

18/1/04

**MINISTERIEEL BESLUIT HOUDENDE
BESCHERMING ALS MONUMENT, STADS- OF DORPSGEZICHT**

**DE VLAAMSE MINISTER VAN BINNENLANDSE AANGELEGENHEDEN,
CULTUUR, JEUGD EN AMBTENARENZAKEN,**

Gelet op het decreet van 3 maart 1976 tot bescherming van monumenten, stads- en dorpsgezichten, gewijzigd bij decreten van 22 februari 1995 en 8 december 1998;

Gelet op de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, gewijzigd bij bijzondere wet van 8 augustus 1988, inzonderheid artikel 6, § 1, I, 7 ;

Gelet op het besluit van de Vlaamse regering van 10 juni 2003 tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de Vlaamse regering, gewijzigd bij besluit van de Vlaamse regering van 29 augustus 2003;

Gelet op het ministerieel besluit van 12 december 2002 houdende ontwerp van lijst van voor bescherming vatbare monumenten, stads- en dorpsgezichten;

Gelet op het advies van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen van 02 oktober 2003, bekrachtigd op 06 november 2003,

BESLUIT :

Artikel 1. Wordt beschermd, overeenkomstig de bepalingen van het decreet van 3 maart 1976, gewijzigd bij decreten van 22 februari 1995 en 8 december 1998:

Wegens de artistieke, historische en wetenschappelijke waarde:

- als monument:

Pastorie te Eksaarde, gelegen te
Lokeren (Eksaarde), Eksaardedorp 102;
bekend ten kadaster:
Lokeren, 5de afdeling, sectie B, perceelnummer 38D.

Wegens de artistieke, historische en wetenschappelijke waarde:

- als monument:

Pastorie te Klein-Sinaai, gelegen te
Stekene (Stekene), Koebrugstraat 4;
bekend ten kadaster:
Stekene, 4de afdeling, sectie E, perceelnummers 444E, 444F.

Wegens de artistieke, historische en wetenschappelijke waarde:

- als monument:

Pastorie te Sint-Pauwels met kapel, gelegen te
Sint-Gillis-Waas (Sint-Pauwels), Pastorijstraat 7;

bekend ten kadaster:

Sint-Gillis-Waas, 4de afdeling, sectie A, perceelnummers 143A, 144, 145K, 145N.

Wegens de artistieke, historische en wetenschappelijke waarde:

- als monument:

Pastorie te Kieldrecht, gelegen te
Beveren (Kieldrecht), Oud Arenbergstraat 1;

bekend ten kadaster:

Beveren, 6de afdeling, sectie C, perceelnummers 11F8 (met uitzondering van de opstaande constructies op perceel 11F8), 11H2.

Wegens de artistieke, historische en wetenschappelijke waarde:

- als monument:

Pastorie te Verrebroek, gelegen te
Beveren (Verrebroek), Sint-Laurentiusstraat 19;

bekend ten kadaster:

Beveren, 5de afdeling, sectie C, perceelnummer 614C.

Wegens de artistieke, historische en wetenschappelijke waarde:

- als monument:

Pastorie te Sint-Niklaas, gelegen te
Sint-Niklaas (Sint-Niklaas), Tereken 5;

bekend ten kadaster:

Sint-Niklaas, 4de afdeling, sectie D, perceelnummers 628G, 628H.

Wegens de artistieke, historische en wetenschappelijke waarde:

- als monument:

Pastorie te Nieuwkerken-Waas, gelegen te
Sint-Niklaas (Nieuwkerken-Waas), Pastorijstraat 31;

bekend ten kadaster:

Sint-Niklaas, 8ste afdeling, sectie B, perceelnummer 445C.

Wegens de artistieke, historische en wetenschappelijke waarde:

- als monument:

Pastorie te Belsele, gelegen te
Sint-Niklaas (Belsele), Belseledorp 90;

bekend ten kadaster:

Sint-Niklaas, 9de afdeling, sectie C, perceelnummer 591B (met uitzondering van de PVC-veranda).

Wegens de artistieke, historische en wetenschappelijke waarde:

- als monument:

Pastorie te Temse, gelegen te
Temse (Temse), Oeverstraat 5;

bekend ten kadaster:

Temse, 2de afdeling, sectie D, perceelnummer 254C.

Wegens de artistieke, historische en wetenschappelijke waarde:

- **als monument:**

Pastorie te Eversele, gelegen te
Temse (Elversele), Dorpstraat 74;
bekend ten kadaster:
Temse, 5de afdeling, sectie A, perceelnummers 1301, 1302A, 1303B.

Wegens de artistieke, historische en wetenschappelijke waarde:

- **als monument:**

Pastorie te Hamme, gelegen te
Hamme (Hamme), Marktplein 39;
bekend ten kadaster:
Hamme, 2de afdeling, sectie B, perceelnummer 42B.

Wegens de artistieke, historische en wetenschappelijke waarde:

- **als monument:**

Pastorie te Moerzeke, gelegen te
Hamme (Moerzeke), Dorp 22;
bekend ten kadaster:
Hamme, 3de afdeling, sectie B, perceelnummers 677A, 678C, 678F (exclusief de opstaande constructies op perceel 678F), 678G.

Wegens de artistieke, historische en wetenschappelijke waarde:

- **als monument:**

Pastorie te Waasmunster-Sombeke, gelegen te
Waasmunster (Waasmunster), Dommelstraat 115;
bekend ten kadaster:
Waasmunster, 1ste afdeling, sectie B, perceelnummer 1643G.

Wegens de artistieke, historische en wetenschappelijke waarde:

- **als monument:**

Pastorie te Moerbeke-Kruisstraat, gelegen te
Moerbeke (Waas) (Moerbeke (Waas)), Kruisstraat 39;
bekend ten kadaster:
Moerbeke (Waas), enige afdeling, sectie K, perceelnummer 83F3.

Artikel 2. Het algemeen belang dat de bescherming verantwoordt, wordt door het gezamenlijk voorkomen en de onderlinge samenhang van de volgende intrinsieke waarden gemotiveerd:

De **historische waarde** van de pastorie bestaat uit de kerkelijke verplichting aan de pastoor om na een benoeming op zijn beneficie te gaan wonen. Dat vereiste een 'pastoreel huis'. Deze verplichting werd herhaald tijdens het concilie van Trente, waardoor in het begin van de 17de eeuw verschillende pastorieën werden gebouwd.

Het is pas ná de seculiere wet van 25 september 1769 dat de meeste pastorieën opgericht werden. De tiendenheffers werden daartoe verplicht. Slechts weinig pastorieën van voor 1769 bleven bewaard, wat hen tot bijzondere getuigen én referentiepunten maakt voor de evolutie in de tweede helft van de 18de eeuw. De 19de-eeuwse pastorie, opgetrokken door de gemeente, is het gevolg van het Concordaat van 1801.

De pastorie hoort door deze historische context samen met de kerk, gemeentehuis en dorpschool tot de historisch gegroeide dorpskern, de parochie en het collectief geheugen van de dorpsgemeenschap.

De **artistieke waarde** van de pastorie bestaat uit het steeds zeer consequent toepassen van de meest moderne structuur, constructie, decoratie en (tuin)aanleg eigen aan de bouwperiode van het pand (van rococo tot neostijlen). De drang naar het nieuwe en moderne resulteerde niet zelden in het herinrichten van één of meerdere kamers met nieuwe vormen, materialen en stijlen. Verschillende pastorieën getuigen van deze architecturale evolutie. In zowel de 18de als eerste helft van de 19de eeuw is de invloed vanuit Frankrijk op de kunst en architectuur in onze contreien zeer duidelijk. Die invloed is zeer duidelijk merkbaar in zowel de toegepaste stijlen als in de 18de-eeuwse formele tuinaanleg waarbij het huis 'entre cour et jardin' geplaatst werd.

De typologie kent een zeer specifieke evolutie van dubbelhuis naar vrij grondplan. Typisch en uniek voor de pastorie is de mogelijkheid om de bovenverdieping af te sluiten van de benedenverdieping dankzij een smeedijzeren hek of luik dat van op de verdieping kan gesloten worden.

De tuinen getuigen allen van de onverbreekelijke band tussen pastorie en tuin. De zelfvoorziening van de pastoor uitte zich in zowel een sier- als nutstuin met alle daaruit volgende nutsgebouwen als schuren, stallen, bakoven, volières, opslagruimtes, ... De aanleg inclusief ondermeer de ommuring, poortgebouwen, kleine tuinelementen als kapellen, grotten, vijvers, wallen, paden, serres, bruggen, tuinpaviljoenen, loverpriëlen, beelden, is steeds zeer representatief voor de evolutie van formele naar landschappelijke tuin welke in deze periode plaatsvindt.

Verschillende tuinen hebben **wetenschappelijke**, meer bepaald dendrologische **waarde** door hun bijzonder bomenbestand.

Lokeren - Eksaardedorp 102 (Eksaarde)

Representatieve bepleisterde neoclassicistische pastorie uit de periode 1860 - 1868.

De site behield haar configuratie van hoofd- en bijgebouwen. Het linker bijgebouw behield een haard en het 19de-eeuws schrijnwerk. Het interieur is representatief voor het derde kwart van de 19de eeuw. Het behield zijn oorspronkelijke indeling, stucdecoratie, Napoleon III-schouwmantels en binnenschrijnwerk. In de eetkamer bleef een tapijttegelvloer bewaard.

Stekene - Koebrugstraat 4 (Klein-Sinaai)

Representatieve en eerste pastorie van Sinaai opgetrokken in 1854. Het bakstenen hoofdgebouw in neoclassicistische stijl wordt geflankeerd door een éénlaags bijgebouw in neotraditionele stijl (bak- en zandsteen) uit 1904. Opvallend pastoorspad met poortje in de tuinmuur. Het interieur is representatief gezien de klassieke opdeling, het oorspronkelijk binnenschrijnwerk, de tapijttegelvloer in de gang, stucplafonds, marmeren schouwmantels.

Sint-Gillis-Waas - Pastorijstraat 7 (Sint-Pauwels)

Bakstenen pastorie uit de 19de eeuw gelegen op een omwalde site die vermoedelijk teruggaat tot begin 16de eeuw. Uniek en zeer representatief zijn het nog aanwezig poortgebouw en de wal. Een nieuw pand werd opgetrokken omstreeks 1830-1840. Het huis heeft een voor de periode representatieve, traditionele opdeling. De oorspronkelijke configuratie bleef herkenbaar. Het pand behield zijn oorspronkelijke aankleding met binnenschrijnwerk, stucplafonds, schouwmantels, ...

De tuin van de pastorie, gelegen binnen de omwalling, werd gedeeltelijk heraangelegd in landschappelijke stijl. Een smeedijzeren brug vervolledigt het beeld.

Een bakstenen neogotische kapel opgetrokken in 1884 staat net buiten de wal en werd opgetrokken omwille van de katholieke overwinning bij de verkiezingen van 1884. In de kapel staat een klein neogotisch altaar met tabernakel. Het altaar is gewijd aan de H. Jozef. Het beeld van Jozef en Jezus wordt geflankeerd door twee engelen met een kandelaar.

Beveren - Oud Arenbergstraat 1 (Kioldrecht)

Representatieve bakstenen pastorie opgetrokken tussen 1894 en 1897. De pastorie behield haar typische 19de-eeuwse indeling (T-structuur). De salons werden traditioneel gedecoreerd met stucwerk op de plafonds en typische marmeren schouwen.

Naar traditie is de bovenverdieping sober gedecoreerd; vier slaapkamers hebben haarden. Al het binnenschrijnwerk bleef intact bewaard.

Beveren – Sint-Laurentiusstraat 19 (Verrebroek)

Pastorie uit 1873 opgetrokken op een oude omwalde site waar zeker sinds 1656 de pastoors gehuisvest waren. Het is de meest recente telg van een reeks van pastorieën in Verrebroek die zeker teruggaat tot 1577. De poel in de tuin is vermoedelijk een restant van de oude wal.

Het dubbelhuis is naar exterieur en interieur representatief voor de pastorieën in de tweede helft van de 19de eeuw. De situering van de gang is echter uitzonderlijk.

De uitzonderlijk grote tuin werd aangelegd in Engelse landschapsstijl en is in zijn geheel dendrologisch waardevol.

Sint-Niklaas - Tereken 5 (Sint-Niklaas)

De bakstenen pastorie vormt samen met de kerk het centrum van, en staan symbool voor, de nieuwe wijken welke ontstonden in de 19de eeuw. Anno 1877 waren kerk en pastorie naar ontwerp van Edmond Serrure, stadsarchitect van Sint-Niklaas, voltooid. Het pand is representatief voor het eclectisme van het laatste kwart van de 19de eeuw.

Het interieur heeft een traditionele opdeling. De interieuraankleding is rijkelijk en representatief voor de periode. Het stucwerk is van uitzonderlijk hoge kwaliteit. Het authentiek binnenschrijnwerk is nog steeds aanwezig, inclusief het hang- en sluitwerk.

Sint-Niklaas - Pastorijstraat 31 (Nieuwkerken-Waas)

De site gaat met zekerheid terug tot 1686. Anno 1805 werd een nieuwe neoclassicistische pastorie opgetrokken. De situatie van 1834 is niet wezenlijk veranderd. Langs drie zijden bleef de oorspronkelijke wal bewaard.

De indeling is zeer traditioneel en representatief voor zijn tijd. Het interieur is sober, het binnenschrijnwerk bleef bewaard, evenals de trap en de schouwmantels. Opvallend zijn de twee gedecoreerde slaapkamers op de bovenverdieping, ongetwijfeld de bisschopskamers.

Sint-Niklaas - Belseledorp 90 (Belsele)

De neoclassicistische pastorie werd opgetrokken in 1851. Deze voor zijn tijd representatieve pastorie heeft een traditionele indeling, de salons zijn voorzien van stucplafonds. In het volledige huis bleef het oorspronkelijk schrijnwerk bewaard.

Temse - Oeverstraat 5 (Temse)

De dekenij van Temse vormt een restant van het Oratorie gesticht in 1631 door de Oratorianen. Het typisch 18de-eeuws pand werd opgehoogd in 1898. Het pand heeft door de centrale hal een atypisch plattegrond. Het interieur bleef goed bewaard: 18de-eeuwse vloeren, schouwen, binnenschrijnwerk met hang en sluitwerk, trap en stucwerk op plafonds en schouwen.

Temse - Dorpsstraat 74 (Elversele)

Pand daterend uit de 18de eeuw met aanpassingen uit de 19de eeuw. Van beide bouwcampagnes zijn in exterieur en interieur belangrijks bouwsporen bewaard gebleven. Uit de 18de-eeuw bleven onder meer de trap, balkenlagen en een haard bewaard. Het interieur werd gedecoreerd tijdens het Directoire of de Empire. Het pand behield vooral die aankleding.

Hamme - Marktplein 39 (Hamme)

Pastorie representatief voor het begin van de 19de eeuw. Het interieur wordt gekenmerkt door de typisch 19de-eeuwse structuur. Enkele fraaie schouwmantels en glas-in-lood bleven bewaard. De zolder bestaat duidelijk uit recuperatiemateriaal van een 18de-eeuwse eiken dakstructuur.

Hamme - Dorp 22 (Moerzeke)

19de-eeuws bepleisterd neoclassicistische pand. Het interieur wijkt af van de traditie door plaatsing van een traphal. De aankleding concentreert zich op de gang, traphal, salons op de benedenverdieping. Het binnenschrijnwerk vertoont de zo typische hiërarchie. Belangrijke salons krijgen hoge dubbelvleugelige deuren. De trap en de schouwmantels, alle uit hout, zijn sober.

De fraaie tuin herbergt sporen van een 18de-eeuwse aanleg, terwijl het voorste gedeelte heraangelegd werd in landschappelijke stijl. Achteraan in de tuin staat het restant van een 18de-eeuws tuinpaviljoen en ernaast een 19de-eeuwse overwoekerde druivenserre.

Waasmunster - Dommelstraat 115 (Waasmunster-Sombeke)

De pastorie werd anno 1885 opgericht. Het neoclassicistische gebouw is representatief voor het laatste kwart van de 19de eeuw. Het exterieur, interieur en de structuur van het pand bleven volledig bewaard in originele toestand.

Moerbeke - Kruisstraat 39 (Moerbeke - Kruisstraat)

De pastorie met omringende tuin werd opgetrokken in 1906-1907 naast de parochiekerk H. Hart en naar ontwerp van dezelfde architect A. De Pauw. De band tussen beide panden wordt benadrukt door de bewaarde smeedijzeren afsluiting langs de straat. Zijn vormgeving is representatief voor de periode 1910. Het huis is een representatief voorbeeld van de gevelarchitectuur in het begin van de 20ste eeuw. Het interieur bleef bijna intact bewaard (oorspronkelijk schrijnwerk, hang- en sluitwerk, (planken)vloeren en stucdecoratie) en is representatief voor de decoratie zoals die aan het begin van de 20ste eeuw werd uitgevoerd.

De smeedijzeren omheining op bakstenen muurtje langs de straat is origineel en loopt tot voor de kerk waardoor beide gebouwen visueel met elkaar verbonden worden. De tuin heeft een landschappelijke aanleg.

Artikel 3. Met het oog op de bescherming zijn van toepassing:

De beschikkingen van het besluit van de Vlaamse regering van 17 november 1993 tot bepaling van de algemene voorschriften inzake instandhouding en onderhoud van monumenten en stads- en dorpsgezichten (Belgisch Staatsblad 10 maart 1994).

Brussel, 16-01-2004

Vlaams minister van Binnenlandse Aangelegenheden,
Cultuur, Jeugd en Ambtenarenzaken,

Paul VAN GREMBERGEN